

Politikens användning av våra skattepengar – tankar om flyktingmottagandet och dess organisation

av Per Thorsell

*En blogg av
Per Thorsell*

Privata företag måste göra "vinst" mätt i "pengar" – men det gäller inte för statens användning av våra gemensamma medel. Användningen skall istället på många olika sätt medföra ett starkare samhälle för oss alla.

Positiv diskontering är ett begrepp som vid första kontakten kan verka abstrakt och teoretiskt. Men i reala termer är det synnerligen konkret.

Bengt-Åke Wennberg påpekar i en text att våra skattepengar bör användas så att de inte bara täcker det allmännas kostnader utan också ger en *positiv diskonteringsränta*. Privata företag måste göra "vinst" – men det gäller inte för staten. Användning av offentliga medel skall istället **alltid** medföra ett starkare samhälle *för oss alla*. Positiv diskontering är ett begrepp som vid första kontakten kan verka abstrakt och teoretiskt. Men i reala termer är det synnerligen konkret.

Min och Bengt-Åkes gemensamma genomgång av politisk och ekonomisk litteratur har nämligen visat att dagens ekonomiska kris beror av att det allmännas användning av våra skattepengar verkar ha medfört en negativ diskonteringsränta för samhället och därmed försämrat situationen för oss alla. Därför går samhället kräftgång. Vi har tvingats leva på lån.

Jag vill i denna text illustrera detta med en liten historia som knyter an till SVTs Uppdrag granskning, onsdagen 3 april. Programmet får bli utgångspunkten för tankar kring Migrationsverkets insatser för flyktingmottagandet ställda i jämförelse mot försvarsmaktens (FM) "förr i tiden". Jag hoppas att betydelsen av en positiv diskonteringsränta därmed blir konkretiserad.

Jag tar det från början.

1963 firade vi aspiranter, som var på långresa med Älvsnabben, jul i staden Cartagena, hamnstad i Columbia.

Vid den andra kajen låg en jagare som landets flotta köpt av Sverige. Det skulle självklart bli en vänskapsvisit ombord i denna. Tillfället utnyttjades även till fysisk träning, varför vi fick ro över i livbåtarna.

Nåväl, väl ombord i denna jagare kunde vi konstatera att underhållet var misskött. Enkla saker som belysning i vissa utrymmen fungerade inte.

Huvudintrycket var, att detta var ett fartyg som inte ingick i något försvarssystem överhuvud taget, eller i en marin organisation. Det var en ensam jagare som fick utgöra ett synligt tecken på marin prestige. Tittade vi bort mot vår kaj där vi rodde i hamnbassängen såg vi något annat.

Älvsnabben var en minutläggare som bakom sig hade en försvarsmakt med system för uthållighet i strid. I beredskapslager fanns minor i tusental som snabbt kunde läggas ut för att hindra intrång på svenskt vatten. Bakom denna yttersta försvarslinje fanns en icke föraktlig flotta med en mångfald av fartyg med många bergrum som skydd och efter hela kusten fanns ett kustartilleri med amfibie bataljoner.

Därnäst kom armén med pansar- och infanteribrigader, artilleriregementen, territorialförsvars-förband, exkl hemvärnsförband, och över allt detta ett flygvapen, det 5:e största i världen i förhållande till folkmängd.

Och längst bakom, en samlad politisk vilja att försvara landet med en myndighet, försvarsmakten med sitt högkvarter, som ytterst ansvarade för ett effektivt genomförande. Allt detta väl förankrat hos medborgarna som, genom allmän värnplikt, utgjorde själva grunden i försvarets uthållighet.

Kungstanken med detta breda system är att fienden kan vara "vem som helst", kan dyka upp var som helst och när som helst.

När jag i Uppdrag granskning såg herrgården i det lilla samhället Glava såg jag jagaren i hamnen i Cartagena.

När vi med kamerans hjälp ”gick ombord” på herrgården kunde vi konstatera att underhållet var misskött. Enkla saker som belysning i vissa utrymmen fungerade inte. Maten följde inte den standard som var beslutad, antalet människor i rummen var för många, kläderna stämde inte med väderleken, kostnaden som Migrationsverket betalade var fantasisummor, där pengarna var den enda kopplingen till den som ansvarade för verksamheten – en privat entreprenör.

Herrgården var en enhet som var helt frikopplad från den verksamhet den representerade och ingick inte över huvud taget i något system för att integrera flyktingar.

När den nuvarande regeringen talar om förvarets uppgifter menar den att det inte handlar om ett invasionsförsvar. Uppgifterna är mycket bredare än så. Det försvaret skall utgöra ett skydd mot är hot av en annan sort. Det handlar om klimatförändringar och de motsättningar det kan innebära som flyktingströmmar, IT- sabotage, angrepp på kärnkraftanläggningar och terroristaktiviteter i en bredare form.

När den ansvarige tjänstemannen på Migrationsverket skall förklara problemet med uppgiften, framhåller han just att flyktingarna kommer ju ”från var som helst”, när som helst och skall bo var som helst. Därför ser det ut som i Glava. Det intryck han ger av villigheten att hjälpa till, från kommuner, politiker och allmänhet, är minimal. Så, då blir det här resultatet enligt tjänstemannen. En negativ diskonteringsränta sett till samhällets avkastning av investeringen.

500 m bort ligger ”Älvsnabben” i form av en bonde med mjölkkor. Han ser bussen med flyktingbarn komma och åker över till herrgården. Han ser direkt att barnen saknar kläder och, inte minst gossedjur, så han åker hem och samlar snabbt ihop vad han hittar och åker över med det. Men det kommer fler bussar med flyktingar så han gör nu en insamling bland byborna.

Han ägnar 2 timmar om dagen i flyktingförläggningen. Damen som har hand om maten gör vad hon kan, killen i byns bilverkstad sysselsätter de manliga flyktingarna, ICA-föreståndaren lägger 40 timmar i veckan på att översätta myndighetsbrev, som har svenska som myndighetsspråk, ja hela Glava, 200 innevånare, gör en insats för 230 flyktingar.

Medborgarna i Glava fungerar som de skulle gjort i en fungerande försvarsmakt, nu med den skillnaden att ”fienden” är utbytta mot flyktingar. De resurser medborgarna plockar fram motsvarar de resurser marinen,

armén och flyget representerade i försvarsmakten och den generositet och inkluderande känsla innevånarna visar flyktingarna, motsvaras av den djupt kända försvarsviljan sprungen ur värnplikssystemet.

Lediga lägenheter fanns över hela landet och kommunala förtroendemän vill inget hellre än att hyra ut dessa till Migrationsverket men kunde inte i samarbete med verket åstadkomma den verksamhet som skulle krävs för en positiv diskonteringsränta.

Asköbataljonen, inom kustartilleriet, låg på Torölandet och i den tjänstgjorde jag som stabsintendent. Vi höll liv i 1000 soldater under beredskapsövningarna, mat, kläder, ammunition, underhåll, sjukvård, service till amfibieförband samt egen strid. 200 flyktingar i en herrgård, hur svårt kan det vara?

Den organisationsform som försvaret då tidigare byggde sin verksamhet på var sällsynt lämpad för de förutsättningar som gäller för flyktingmottagning. Inte minst är den stora förståelse för flyktingarnas situation ute "bland folk" en enorm tillgång för att snabbt inkludera de flyktingar som kommer hit för att få en nystart. Den motsvarar den svenska värnplikten.

Bonden som stabsintendent, bilverkstaden är underhållenhet, ICA som lager och kökschefen är given. Innevånarna i Glava är den stora resursen. Men organisationen måste sättas på fötter, stödjas och fås att samverka. Att åstadkomma detta är att använda skattepengarna väl och skapa en positiv diskonteringsränta. Det är förvisso inte lätt – men det går och det är därför vi har våra myndigheter.

Det försökte den nedlagda integrationsmyndigheten en gång göra – men det var för svårt så den myndigheten lade regeringen ner för att spara pengar. HÄPP. Därför har vi det som vi har det.

När ni i er verksamhet talar om avkastning och lönsamhet räknar ni då med den uppbackning som ni skulle kunna få av det sociala system ni verkar i eller tänker ni bara på vilka bidrag ni kan få av "staten". Ser ni att ni i er tur har förpliktelser för att de kostnader ni åsamkar samhället skall ge detta en positiv diskonteringsränta tillbaka?